

ÖLÜM OLAYLARINDA OLAY YERİ İNCELEMESİNİN ÖNEMİ

F. Nuray CANSUNAR*

Emre Murat ALBEK**

Mehtap ALTUĞ***

Özet

Bu yazıda ölüm olaylarının aydınlatılmasında olay yeri incelemesinin önemi vurgulanmış, bu işlem esnasında uyulması gereken kurallar genel olarak ele alınmış, bazı tür ölüm olgularında özellikle dikkat edilmesi gereken noktalar vurgulanmıştır.

Summary

Scene Investigation in Death Cases

In this paper, the importance of the scene investigation in death cases is emphasized. General rules for the proceeding are presented as well as some points of particular relevance for the elucidation certain cases.

Olay yeri incelemesi adli tıp uygulamasında ölüm araştırmalarının önemli bir bölümünü oluşturur. Hazırlık tahkikatı ve bundan sonraki aşamaların başarısı olay yerindeki kanıtların toplanması, uygun şekillerde saklanması ve değerlendirilmesi ile yakından ilgilidir.

* Uzman Doktor, Adli Tıp Kurumu, İstanbul

** Uzman Doktor, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı.

*** M.Sc., İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı.

Doğal ölümlerin dışındaki tüm ölüm çeşitlerinde yani ölümün intihar, kaza, cinayet sonucu meydana geldiği durumlarda veya kişinin neden öldüğünün belli olmadığı ani, çabuk, şüpheli ölümlerin hepsinde ayrıntılı bir olay yeri incelemesi gereklidir. Bunun yanında ilk anda doğal ölüm gibi gözükken bir ölümün aslında doğal ölüm şeklinde olmadığı sonradan iddia edilebilir veya ortaya çıkabilir. Bu yüzden en ufak bir şüphe halinde dahi olay yeri incelemesi yapılmalıdır.

Ülkemizde bugünkü uygulamada olay yerindeki cesedin muayenesinin kimler tarafından ve nasıl yapılacağı CMUK'un 7. faslında belirlenmiş ve ölü keşfinin bilirkişi durumundaki hekim eşliğinde hakim veya savcı tarafından yapılacağı belirtilmiştir^{1, 2}.

Olay yeri incelemesinin amacı ölümün orjininin yani intihar, kaza ve cinayet sonucu meydana gelip gelmediğinin araştırılması, suçlunun olay yerinde cesedin yanında veya üzerinde bıraktığı maddi delillerin ve yol gösterici izlerin belirlenmesi ve toplanmasıdır. Şu halde keşif sadece cesedin bulunduğu ortamda muayenesinden ibaret değildir. Birçok ek bulgu ve delil oluşturacak materyalin araştırılması gereken bir safhadır^{3, 5}.

Olay yeri incelemesinin başarılı sonuçlar elde edilebilmesi için her olayda ve olayın özelliğine göre o konuyla ilgili çeşitli uzmanların görevlendirilmesi şarttır. Örneğin bir cinayet olayında ilgili polis dedektiflerinin, yangın, patlama, trafik kazası gibi olaylarda bu konuyla ilgili uzmanların olay yerinde görev yapması gerecektir. Yine materyal toplama aşamasında toplanan materyalin cinsine göre laboratuvar görevlilerinin hazır bulunması son derece faydalı olacaktır. Unutulmamalıdır ki bazen olay yerindeki bir cismin üzerinden elde edilen parmak izi, olay yerinde bulunan küçük bir leke veya kıl olayın çözülmesine yarayacak tek delil olabilir.^{6,7}

Olay yerinde yapılacak incelemelerin kapsamı, olayın meydana geldiği koşullara göre her olguda ayrı ayrı belirlenmesine rağmen bu incelemelerin sistematik bir şekilde yapılması ve bazı genel kurallara uyulması zorunludur. Aksi halde bulgular birbirine karışabilir, kaybolabilir veya yanlış sonuçlar elde edilebilir.

Olay yerinin incelenmesi konusunda dikkat edilmesi gereken iki nokta olay yerinin güvenliğinin sağlanması ve hiçbir değişikliğin yapılmamasıdır^{6,8}. Bunun için incelemeler tamamlanıncaya kadar görevli olmayan hiç kimsenin yaklaştırılmaması, mümkünse olay yerinin şartların özelliğine göre değişecek biçimde çevreden izole edilmesi faydalı olacaktır. Bu aşamadan sonra görev yapacak uzmanların sistematik bir biçimde araştırmalarını yapmaları bu esnada bir bulguyu bozmamaya özen göstermeleri gereklidir. Örneğin parmak izi ile ilgili araştırmalar yapılmadan önce cesedi inceleyen hekimin etraftaki eşyalara dokunması, parmak izi alan uzmanın yerdeki lekeleri yok edecek biçimde üzerlerine basması veya olay yerindeki kıllar araştırılmadan önce görev yapan kişilerin kendi saçlarının düşmemesi için gerekli özeni göstermemesi büyük sakıncalar doğuracaktır^{6,7}.

Hekimin olay yerine mümkün olduğunca çabuk gitmesi yapacağı incelemelerin ve toplayacağı materyalin selameti açısından çok önemlidir. Aksi halde zamana, ortam ve hava şartlarına bağlı olarak bir takım kanıtlar kaybolabilir veya bozulabilir⁹.

Hekim olay yerine giderken bazı gereçleri yanında götürmelidir. Bunlar; not defteri, kalem, su geçirmez önlük ve lastik çizme, eldiven, el feneri, küçük bir teyp, büyüteç, steteskop, mezura, termometre, küçük plastik torbalar ve etiketler, enjektörler, örnek alma çubukları, gerekli tüpler, zarf, selobant, makas, penset gibi alet ve gereçlerdir. Eğer olay yerinde otopsi uygulanacaksa otopsi ile ilgili setlerin ve diğer gereçlerin de götürülmesi gerekecektir. Ancak mümkün olduğunca olay yerinde otopsi yapmaktan kaçınılmalı ve ceset otopsi için uygun bir merkeze nakledilmelidir¹⁰.

Olay yerinde yapılacak ilk iş hiçbir değişiklik yapmadan fotoğrafının çekilmesidir. Fotoğraf olay yerine giden yolların çevrenin, olayın meydana geldiği binanın adresi saptanacak şekilde çekilmesine özen gösterilmelidir. Olay binanın içinde meydana gelmişse giriş ve çıkışların cesedin bulunduğu yerin üzerindeki yaraların, yanında bulunan eşyaların, kullanılan silah veya aleti görüntülenmesi gereklidir. Ceset olay yerinden alındıktan sonra da olay yeri tekrar fotoğraflanmalıdır. Bu esnada olay yeri ile ilgili notlar alınır. Notları aylar sonra bile olay yerinin göz önüne getirilebilecek şekilde ayrıntılı olması gerekir. Bu esnada olay yerine geliş saati, görevlendirildikten ne kadar süre sonra olay yerine gelindiği, o andaki ışık ve hava şartları, çevre ile ilgili bilgiler not edilir^{7,11,12}.

Fotoğraftan sonra önemli ikinci husus olay yerinin krokisinin çizilmesidir. Bu krokide kanıt niteliği taşıyacak tüm materyal ile olay yerine ait özelliklerin belirtilmesi gerekmektedir. Objelerin lokalizasyonu, iki sabit noktadan uzaklık ölçümü şeklinde yapılmalı ve göz kararı ile değil metre ile ölçülmelidir. Krokide kapı, pencere, evdeki eşyaların boyutları belirtilmeli, objelerin bunlara olan uzaklıkları yazılmalıdır^{7,11}.

Hekimin yapması gereken ilk iş şahsın ölüp ölmediğini tayin etmektir. Bu amaçla kalp, dikkatlice ve belirli aralıklarla dinlenir, nabızlar kontrol edilir, solunumun olup olmadığına bakılır, refleksler özellikle de pupilla ışık refleksi ve kornea ışık refleksine bakılır. Ölü sertliği, morluğu meydana gelmişse veya çürüme oluşmuşsa ölüm zaten kesinleşmiştir^{12,17}.

Cesedin elbiselerinin incelenmesi de ölüm araştırmalarının önemli bir bölümünü oluşturur. Bu çok önemli bir husustur. Çoğu kez elbiselerin incelenmesiyle ölüm nedeni, tarzı ve şartları hakkında cesedin muayenesi ile elde edilebilecek kadar bilgi sahibi olunabilir. Elbiselerden elde edilen kanıtlar; kimlik tespiti için de son derece yararlıdır. Elbiselerin üzerinde bulunan delillerin yerleri tarif edilmeli, her türlü sökük, yırtık, alet deliği, leke tarif edilmeli, ateşli silah mermi çekirdeği ve saçma tanesi deliklerini bulmak için özen gösterilmelidir. Elbiselerin üzerindeki cam parçaları, kıl, lif, kan ve sperm lekeleri, kusmuk, boya kalıntıları, ateşli silah kalıntıları, her türlü yabancı cisim özenle

muhafaza edilmelidir. Ölünün üzerinde bulunan elbiselerin çeşidi ölüm zamanı ve öldüğü sıradaki faaliyeti hakkında değerli bilgiler verir. Düğmeleri çözülmüş, pantolon fermuarının indirilmiş, kemer tokalarının açılmış olması ölüm şartları açısından önemli ipuçları verir. Öldürülmüş bir kadının elbiselerinde bulunan sperm lekeleri ırza geçme olayını düşündürür. Tozlu veya çamurlu olan elbiseler, kişinin son zamanlarda ev dışında bulunmuş olduğuna işaret ederler. Ateşli silah ve bıçakla yaralanarak veya dövülerek öldürülen kimselerin elbiselerinde ekseriya çok sayıda kan lekesi bulunur. Elbiselerde bulunan çamur lekeleri boğuşmayı, yağ lekeleri motorlu taşıt ve tren kazasını, kusmuk lekeleri, zehirlenmeye bağlı ölümü akla getirmelidir. Katil olay yerindeki gömlek, eşarp, çorap, kemeri boğma işlenide kullanmış olabilir. Elbiselerdeki kan lekelerinin dağılımını belirlemek olay hakkında kıymetli bilgiler verebilir^{7,9}. Elbiseler çıkartılırken kesme işlemi uygulanabilir. Ancak yırtık, delik, sökük veya leke olan yerlerden kesit yapılmamalıdır. Çıkarılan elbiseler silkelenmeden, yıkanmadan ve eğer ıslaksa kurutulduktan sonra kağıt torbalar içerisine konmalıdır. Kadına ait elbiselerin üzerinde sperm lekesi bulunması son derece önemlidir. Erkeklerde lekenin kendi spermine ait olabileceği unutulmamalıdır. Ayrıca cesedin üzerinde bulunan takıların, takıların oluşturduğu izlerin, elbiselerdeki düğmelerin, ayakkabıların ve iç çamaşırların incelenmesi de kimlik tespiti, ölüm zamanı ve olayın orijini hakkında önemli ipuçları verebilir^{10,18,20}.

Olay yeri ve cesedin incelenmesi esnasında; kanıt değeri taşıyan tüm materyal ilk planda olaya ilgisiz gibi görülse bile veya eser miktarda olsa bile eksiksiz bir şekilde toplanmalıdır. Materyalin toplanması özellikle cinayet olgularında büyük önem taşır. Materyalin üzerine yapıştırılan etikete, materyali alan kişinin adı, materyalin alındığı tarih, materyalin tanımı, ölenin adı, ayrıntılı bir şekilde yazılmalıdır. Materyalin teslim işleminde teslim alanın ve verenin imzalı bir tutanağı ile yapılmalıdır. Materyalin toplanmasında; uygun ve sağlam kap kullanımına, bu kapların temiz olmasına, toplanan materyallerin birbirine karışmaması için ayrı ayrı kap kullanılmasına, ayrıca alınan örneklerin mümkün olduğu kadar fazla olmasına dikkat etmek gerekmektedir. Eser miktarda bulunan materyal boyutlarının çok küçük olması nedeniyle ilk bakışta saptanamayabilir. Bu tür izlerin kaybolmasını önlemek amacıyla mümkün olduğu kadar az hareket ettirmeli ve yapılacak işlemlerde son derece dikkatli yapılmalıdır. Biyolojik sıvılar toplanırken steril koşulların sağlanması, çabuk bozulabilmeleri nedeniyle laboratuvara çabuk gönderilmesine, inceleme yapılacak laboratuvarın analitik yöntemlerinin bilinmesine, ayrıca bu sıvıların bulunduğu yerden almadan önce fotoğrafının çekilmiş olmasına dikkat etmek gerekmektedir. Biyolojik sıvıların mutlaka ölüm olayının olduğu mekanda olması şart değildir. Bu mekandan uzak bir yerde de lekeler mevcut olabilir. Bunlar da inceleme için alınmalıdır. Kan lekelerinin toplanmasında; küçük ve hareketli cisimler üzerindeki kuru kan lekelerinin cisim küçükse tümünün birlikte laboratuvara gönderilmesi, lekenin üzerine gelmeyecek şekilde işaretlenmesi, lekenin herhangi bir yere sürünmemesi, kontaminasyonunu önlemesi gerekmekte olup mümkün olduğunca hızlı incelenmeye gönderilmelidir^{9,21}. Büyük ve hareketsiz cisimler üzerindeki kan lekelerinin ise fotoğrafının

yanına cetvel koyularak çekilmesi, şekil, lokalizasyonunun, boyutlarının belirlenmesi, çapı 3 mm'den büyük lekelerin kazınarak temiz bir kağıt üzerine toplanması, çapı 3 mm'den küçük lekelerin ise serum fizyolojikle ıslatılmış svab ile alınması, sıvı şeklinde kanın küçük cam şişelere konulması, bir müddet bekletilecekse buzdolabında saklanması ve en kısa zamanda da laboratuvara gönderilmesi gereklidir. Ayrıca ne tür koruyucu madde kullanıldığı da kaydedilmeli ve örneklerin üzerine yazılmalıdır^{19,24}.

Sperm lekelerinden örnek alma işlemlerinde de dikkat edilecek hususlar mevcuttur. Kuru sperm lekesi opak beyaz renkte, kuru nişastaya benzemektedir. Sperm lekesinin bulunduğu yerin fotoğrafının çekilmesi, lekenin üzerinde kıl veya saç olup olmadığına dikkat edilmesi, leke yatak üzerinde ise baş ucunda mı, ayak ucunda mı olduğunun not edilmesi, bu lekelerden örnek alınması gerekmektedir. Saç, kıl, kumaş lifleri ve benzeri materyal ise küçük olması sebebiyle hemen toplanması ve kontaminasyonunun engellenmesi lazımdır^{20,22}. Bu nedenle hepsi ayrı ayrı paketlenir. Yerden toplanacak örneklerde ise vakumlu bir düzenek kullanılmalıdır. Bu arada odada bulunan diğer kumaş liflerinden de karşılaştırma yapılabilmesi için örnekler alınmalıdır. Olay yerinde toprak ve taş parçaları varsa bunların olay mahallinden mi yoksa başka yerden mi getirildiklerinin incelenmesi gerekmektedir¹¹.

Olay yerinde bulunan aletlerin de incelenmesi olayın orijini hakkında bize bilgi verir. Örneğin ateşli silahların incelenmesinde silahın nerede ve ne şekilde bulunduğu, modeli, kalibresi ve seri numarası, emniyetinin açık olup olmadığı, boş kovanlarının nerede bulunduğu ve sayısı silahın üzerinde parmak izi, doku parçaları, barut izi bulunup bulunmadığına dikkat edilmesi ve fotoğrafının çekilmesi gerekir. Olay yerinde bulunabilecek diğer aletlerinde bulunduğu yerlerin fotoğrafının çekilmesi ve mümkünse aletin tümünün laboratuvara gönderilmesi, üzerinde bulunabilecek leke ve parmak izlerinin araştırılmasının yapılması gerekmektedir^{7,9,25,26}.

Olayla ilgili delillerin toplanması esnasında olayın tipi, hangi delillerin toplanmasına ağırlık vereceğini tayin eder. Asfiktik ölüm olgularında olay yeri incelenmesi ölüm şekli hakkında doğrudan ipucu verebilir. Bağla boğulmuş veya asılmış bir kişi bulunduğu anda düğümün şekli çok önemlidir. düğümün dikkatsizce açılması veya ipin kesilmesi olayın aydınlatılmasını güçleştirir. Özellikle ası olaylarında orijin tayini açısından çok önemli bir husus, cesedin yüksekliğinin, cesedin duvara veya ağaca asılma gibi durumlarda ağacın gövdesine olan uzaklığının ölçülmesidir. Cesedin tamamen havada asılı durduğu tam ası olaylarında çevresinde üzerine çıktığı bir eşyanın olup olmadığı kaydedilmelidir²⁷.

Suda boğulma olgularında şahsın üzerinde mayo mu yoksa günlük elbise mi olduğu önemlidir. Mümkünse boğulduğu yerin derinliği ölçülmelidir. Yine mümkünse boğulduğu yerden bir şise içerisine su örneği alınmalıdır²⁵.

Karbomonoksit zehirlenmelerinde; gazın kaynağının tespiti edilmesi çok önemlidir. Bu kaynak bacaya bağlantısı olmayan bir şofben, bir kömür sobası veya mangal olabilir²⁸.

Kesici delici, delici, kesici ezici vb. alet yaralanması sonucu ölümlerde polis ve görgü şahitlerinden ölümün meydana geldiği koşullar hakkında bilgi alınması, intihar kuşkusu varsa kişinin bıraktığı bir mektup olup olmadığının tespiti, ölenin ailevi, mali, sağlık sorunlarının, depresyon hikayesinin mevcut olup olmadığının, daha önce intihar girişimi olup olmadığının soruşturulması, olay yerinde boğuşma izlerinin olup olmadığının tespiti, olay yerinde alet mevcutsa aletin cesede olan uzaklığı, vücudun ve ellerin pozisyonunun tarifi, elbiselerde yırtık, kopuk düğme olup olmadığının araştırılması, olay yerindeki kan miktarının tespiti, olay yerinde bulunan aletin parmak izi tespiti için laboratuvara gönderilmesi olay yerinde mevcut kan, sperm lekelerinden örnek alınması, olay yerindeki kumaş lifleri, saç ve kılların incelenme için en kısa zamanda laboratuvara gönderilmesi gerekmektedir^{7,25}.

Ateşli silah yaralanmalarında atışın yapıldığı yer ölüm şekli hakkında bir bilgi verebilir. Olay yerinde silahın olup olmaması çok önemlidir. Ölen hakkında bilgi toplanması, intihar ihtimaline karşı yakınlarından ve polis yetkililerinden bazı bilgilerin alınması gerekmektedir. Silahın cesede pozisyonu, seri numarası, modeli, kabilresi yazılması, merme çekirdekleri ve boş kovanların muhafaza altına alınması dikkat edilcek en önemli husustur. atış mesafesi tayini için elbise tetkiki kesinlikle gerereceğinde giriş deliklerinin çevresi incelenmeli ve elbiseler tetkik için muhafaza altına alınmalıdır^{25,26}.

Zehirlenme olgularında olay yerinde ilaç şişesi, kutusu, boş bardak olup olmadığı, ayrıca uyuşturucu madde alımına bağlı zehirlenmelerde enjektör, kaşık, ısıtmada kullanılan kibrit ve çakmak gibi eşlaların bulunup bulunmadığı araştırmalıdır. Yine tiner veya yapıştırıcı madde koklanmasına bağlı zehirlenmelerde cesedin yanında bu maddelerin bulunuşu veya cesedin başına plastik bir torba geçmiş ve bu şekilde maddeyi koklar durumunda bulunuşu olayın izahı açısından büyük önem taşır²⁹. Bu olgularda öleni tanıyanlardan ilaç veya uyuşturucu kullanıp kullanmadığının daha evvel intihar girişimi olup olmadığının öğrenilmesi büyük önem taşır^{25,30}.

Trafik kazalarında da olay yeri incelemesinde hekimin bulunması gerekir. Genelde olay yeri incelemesinde teknik ayrıntıları incelenmesi bu konuda uzman kişilerin görevi olmakla birlikte, hekimin bazen araç içindeki kişilerin travmatik lezyonlarının doğru yorumlanması için arabayı incelemesi gerekebilir. Özellikle araçta çarpılan noktalarda insana ait kan, doku parçaları, saç gibi kanıtların aranması hekimden istenebilir. Eğer ölen kişi arabanın çarptığı kişi ise arabanın dışının ve tabanının incelenmesi, arabaya bulaşmış kan, doku parçaları, saç ve kılların tespiti ve alınması gerekmektedir. Ayrıca ölen kişinin üzerinde araba boyasına ait lekeler ve cam kırıkları da önemi ipuçları verecektir

Tren kazalarında da travmatik lezyonların özellikle olay anında kişinin pozisyonuna bağlıdır. Özellikle travmatik amputasyon söz konusu olduğunda parçalanan cesedin kısımları arasındaki mesafe değerli bilgiler verebilir³².

Yangın ve patlama sonucu meydana gelen ölümlerde olay yeri incelemesinin önemi büyüktür. Yangın ve patlama; cinayet, gasp veya hırsızlık gibi başka bir suçun kanıtlarını ortadan kaldırmak veya sigorta şirketini kandırarak haksız menfaat elde etmek için kasten meydana getirilmiş olabilir. Yangın mahallinde özellikle araştırılması gereken nokta yangının hangi noktadan çıktığının saptanmasıdır. Yapılacak incelemeler sonucu yangının kasten, kaza veya ihmal sonucu ortaya çıkıp çıkmadığı anlaşılabilir. Bunun sağlanması için olay yerinde bu konuyla ilgili bir uzman bulunması gerekir. Yangın ortamında cesedin pozisyonu orijin tayini açısından son derece önemlidir. Yangın ortamında canlı olarak kalan kişiler genellikle o esnada kaçmaya çalışacaklarından kapının yanında veya bir eşyanın altında saklanmış durumda bulunabilirler. Oysa başka şekilde öldürülmüş ve delillerin ortadan kaldırılması için sonradan çıkartılan yangına bağlı ölen kişilerde bu tür pozisyonlar mevcut değildir^{33,34}.

Patlamaya bağlı ölümlerde de ortamın incelenmesi son derece önemlidir. Orijin tayininde önemli rol oynayacak patlayıcının cinsi gücü gibi özellikler konunun uzmanlarınca değerlendirilecektir. Olay yeri incelemesi ile ilgili tüm genel özellikler burada da geçerlidir. Birden fazla kişinin olduğu ve cesetlerin parçalara ayrıldığı durumlarda kimlik belirlenmesi açısından büyük sorunlar yaşanır. Vücut parçalarının mümkün olduğunca ayrılarak torbalara konması gerekebilir. Bazen basınç etkisiyle elbiseler kişinin üzerinden çıkabilir ve parçalanmış vaziyette cesedin uzağında bulunabilir. Bu durumlarda cesedin vücut parçalarının, elbiselerin ve diğer bütün materyalin patlama merkezine olan uzaklığının belirtilmesi gereklidir³⁵.

İki kişinin birlikte intiharı veya cinayet işledikten sora intihar şeklindeki (çift ölüm) olgularında olay yerinin tetkiki orijin açısından çok büyük önem taşır. Ölüm şekli cesetlerin durumu etraftaki eşyaların pozisyonu ölümlerin ne tarzda meydana geldiğinin belirlenmesinde büyük fayda sağlayacaktır³⁶. Yine otoerotik asfiksi sonucu ölümlerde olay yerinin incelenmesi özel bir önem taşır. Kişinin cinsel haz duymak için boynuna asıda olduğu gibi ip geçirdiği, bağla boğmada olduğu gibi bir iple boynuna sığıttığı veya başına torba geçirdiği durumlarda kaza ile ölüm meydana gelebilir³³. Bu olay ilk anda cinayet veya intihar olarak değerlendirilebilir. ancak olay yerinin tetkiki ile cesedin pozisyonu, üzerindeki kıyafetlerin niteliği, cesedin çıplak veya yarı çıplak oluşu yanında pornografik dergi veya resimlerin bulunuşu olayı açıklar³⁷.

Cesedin açık arazide bulunduğu durumlarda cesedin altında bulunan bitkilerin incelenmesi, ölüm zamanı tayini açısından büyük önem taşır. Bu bitkilerin ezilme durumu ışıksız kalmalarına bağlı olarak meydana gelen renk değişiklikleri, cesedin ne kadar süredir orada bulunduğu hakkında fikir verir^{12,38}. Yine cesedin çürüdüğü ve kurtlandığı du-

rumlarda cesedin üzerindeki larva, pupa ve ergin durumda bulunan böceklerden örnek alınması ve incelenmesi ölüm zamanı tayininde çok büyük faydalar sağlar^{39,44}.

Adliyeye konu teşkil eden bütün ölüm olgularında olayın aydınlatılması ve doğru bir karara varılması üç komponentin doğru ve eksiksiz bir biçimde yerine getirilmiş olmasına bağlıdır. Bunlar ayrıntılı bir adli soruşturma, ayrıntılı bir olay yeri incelemesi, tam ve usulüne uygun bir otopsinin yapılmasıdır. Bunlardan herhangi birinin eksik yapılması yanlış sonuçlara varılmasına yol açabilir. Sadece otopsiye bel bağlanması ve sanki otopsi yapıldığı takdirde bütün sorunlar çözülecekmiş gibi bir düşünceye girilmesi sıklıkla yapılan bir yanlıştır. Nasıl bir hekim ayrıntılı olarak anamnez almadan hasta muayene etmiyorsa olay ve olay yeri hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmadan otopsi de yapmamalıdır. Aksi halde çok geniş bir boyutu olan bu olayda özellikle nelere dikkat etmesi gerektiğini bilemeyeceğinden hatalı olmasa bile eksik bir işlem yapma ihtimali büyük olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Gök Ş., Adli Tıp Ders Kitabı 6.Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1991
2. Aykaç M., Adli Tıp Ders Kitabı, Çeliker Matbaası, İstanbul, 1987
3. Kamay B.T., Cesedin Keşfi, Adli tıbbi Ekspertiz, 12; 5-8, 1956.
4. Kamay B.T., Adli Tıbbi Ekspertiz, 13; 11-15, 1956.
5. Schwerd W., Reshtsmedizin, Lehrbuch Für Mediziner und Juristen, herausgigibin von Wolfgang Schwerd, 4-neu bearbeitete, Auflage, Deutscher Aerzte-Verlag. Köln, 1986
6. Kirk C.W., Scenes of Crime Examination, in Forensiü Pathlogy and The Identification.Officer, Ed.; J.N.Smith, H.R.R. Mc Murty, J.D. Hilton, Ministy of the Solicitor pp.218-253. General, Toronto, 1979.
7. Krogman W.M., ışcan M.Y., Thomas C.C., The Human Skeleton in Forensic Medicine, Second Ed., pp. 15-24, Springfield, Illinois, USA, 1986.
8. Petty C.S., Curran W.J., Operational Aspects of Public Medicolegal Death Investigation, in Modern Legal Meoicine, Psychiatry and Forensic Science, , Ed.: W.J. Curran, pp.51-94. A.L.Mc Garry, C.S. Petty, F.A. Davis Company, Philadelphia, 1980.
9. Eltzeroth, R.L., Elzerman T.R., The Crime Scence Technician Manual, Board of Trustees, University of Illinois and Illinois deperntment kof Law Eenforcement,

10. Knight B., Legal Aspects of Medical Practice, Third Ed., pp. 117-126, Churchill Livingstone, Edinburgh, London, Melbourne and New York, 1982.
11. Saferstein R., Criminalistics, an Introduction to Forensic Sciences, Second edition, pp. 31-47, Prentice-Hall, Inc, Englewood Cliffs, New Jersey, 1981.
12. Zumwalt R.E., Fierro M.F., Postmortem Changes, in Handbook of Forensic Pathology, Ed.; R.C. Froede, College of American Pathologists, 1990.
13. Sosyal Z., Kolusayın Ö., Çetin G., Azmak D., Adli otopsinin Önemi, Dirim Dergisi, s. 233-240, Temmuz-1993.
14. Houts M., Haut I.N., Courthromm Medicine, Volume 3, Matthew Bender, New York, 1989.
15. Gordon I., Shapiro H.A., Forensic Medicine, A Guide to Principles, Second ed., Churchill Livingstone, Edinburgh, London, Melbourne, New York, 1982.
16. Polson C.J., Gee D.J., The Essentials of Forensic Medicine, Third Ed., Pergamon Press, 1973.
17. Mann G.T., Estimating Post-Mortem Interval, in Principles of legal medicine, ed.; G.T. Mann, The Department of Legal Medicine, Medical College of Virginia, Richmond, Virginia, 1960.
18. Sosyal Z., Kolusayın Ö., Çetin G., Azmak D., Adli Otopsi Olgularında Elbiselerin incelenmesinin Önemi, İ. Ü. Hukuk Fak. Mecmuası, 54 (1-4): 402-431, 1994.
19. Joling R.J., Sexual Offences, divorce and Nullity, in: Grodwhol's Legal Medicine, Ed.; F.E. Camps, A.E. Robinson, B.G.B. Lucas, Third Ed., Bristol John Wright and sons Ltd., 1976.
20. Feeley, D.J., Stephans, B.G., Time of Death, in: Handbook of Forensic Pathology, ed.; Richard C. Froede, College of American Pathologists, 1990.
21. Stahl C.J., Fierro M.F., Identification, in Handbook of Forensic Pathology, Ed.: R.C. Froede, College of American Pathologists, 1990.
22. Lipsken B.A., Field K.S., death Investigation and Examination, Medicolegal Guidelines and Chesklissts. The Forensic Sciences Foundation Press, Colorado, 1984.
23. Knight B., Forensic Sciences Pathology, pp.3-8 Edward Arnold, London, Melbourne, Auckland, 1990.
24. Öztürel A., Adli Tıp, Sevinç Matbaası, Ankara, 1979.
25. Fatteh, A., Nandbook of Forensic Pathology, pp.82-84, Lippincott Comp., Philadelphia, Toronto, 1973.

26. Kolusayın Ö., Gök Ş., Sosyal Z., Ateşli Silahların Kafatasında Oluşturduğu Lezyonların Adli Tıptaki Yeri ve Önemi, Adli Tıp Dergisi, 1, 166-176, 1985.
27. Davis J.H., Asphyxial Deaths, in Modern Legal Medicine, Psychiatry and Forensic Science, Ed.; W.J. Curran, pp.249-266, A.L. Mc Garyy, C.S. Petty, F.A., Davis Company, Hhiladehphia, 1980.
28. Azmak D., Çetin G., Kolusayın Ö., Soysal Z., Karbonmonoksit Zehirlenmesine Bağlı Ölümler, Adli Tıp Dergisi, 10: 73-81, 1994.
29. Çetin G., Kolusayın Ö., Sarı H., Cansunar N., Koç S., Toluen içeren yapıştırıcı ve Boya İncelticilerin Koklanmasına bağlı Ölümler, 1. adli Bilimler kongresi, Adana Kongre Kitabı, s.288-290, Çukurova İn. tıp Fak., adana, 1994.
30. Kolusayın Ö., Çetin G., Azmak D., Sosyal Z., İstanbul'un Adli Otopsilerinde Uyuşturucu Maddelere Bağlı Ölümler, Adli Tıp dergisi, 9(1-4): 45-53, 1993.
31. Davis J.H., Automobile death Investigation and Prevention Programs in modern Legal Medicine, Psychiatry and Forensiü Science, Ed.; W.J. Curran, pp.307-337. A.L.McGary, C.S.Petty F.A., Davis Company, Hhiladephia, 1980.
32. Di Maio V.J.M., Pettyy C.S., Multiple Death Investigation, in Modern legal Medicine, Psychiatry and Forensiü Science, ed.; W.J. Curran, pp.629-639, A.L. Mc. Garyy, C.S. Petty, F.A Davis Company, Philadelphia, 1980.
33. Knight B., Simpson Adli Tıp, 10.Baskı (çeviri), Çeviri editörü; N. Birgen, Bilimsel ve Teknik Yayınları Çeviri Vakfı, istanbul, 1995.
34. Benz J.A., Thermal Deaths, in Modern Legal Medicine, Psychiatry and Forensic Science, Ed.; W.J., Curran, pp.269-304, A.L. Mc Garry, C.S. Petty, Fl.Al. Davis Company, Phidalephia, 1980.
35. Aydın M.N., Patlamalara Bağlı Ölümlerin Adli tıp açısından incelenmesi, Uzmanlık Tezi, Adli tıp kurumu, İstanbul, 1992.
36. Fincancı Ş.K., Çetin G., Yavuz F., Çift Ölüm; Bir Olgu Bildirisi Adli Tıp Dergisi, 8: 99/102, 1992.
37. Paul D.M., The Sexual Asphyxias, in Gradwhol's Legal Medicine, Ed.; F.E. Camps, A.E. Robunson, B.G.B. Lucas, Third Ed. Chapter 33, Bristol John Wright and Sons Ltd. 1976.
38. Keh B., Anln. Rev. Entomol., 30, 137-154, 1985.
39. Savran B., Koç S., Çetin G., Kolusayın Ö., Adli Entomoloji, Adli Tıp Dergisi, 10: 143-152, 1994.

40. Kashyap V.K., Pillay V.V., Entomology and Post, Mortem Interval; A Systemic Approach, adli tıp Dergisi, 6: 173-179, 1990.
41. Williams H., Forensic Science International, 25, 191-199, 1984.
42. Early M., Goff M.L., J. Med. Entomol., 5, 520-531, 1986.
43. Vincent C., Kevan D.K., Mc El., Leclercg M., Meek C.L., J. Med. Entomol., 2, 212-219, 1985.
44. Kulshrestha, P., Chandra H., The American Journal of Forensic Medicine and Path., 8(3), 233-238, 1987.

Karar İncelemesi